EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 7.6.2022
COM(2022) 256 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Kuueteistkümnes aastaaruanne (2021) liidu abi kasutamise kohta nõukogu 27. veebruari 2006. aasta määruse (EÜ) nr 389/2006 (millega luuakse rahalise toetuse programm Küprose türgi kogukonna majandusarengu soodustamiseks) alusel

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Kuueteistkümnes aastaaruanne (2021) liidu abi kasutamise kohta nõukogu 27. veebruari 2006. aasta määruse (EÜ) nr 389/2006 (millega luuakse rahalise toetuse programm Küprose türgi kogukonna majandusarengu soodustamiseks) alusel

1. SISSEJUHATUS

Nõukogu määrus (EÜ) nr 389/2006[1] (edaspidi „abimäärus“) on Küprose türgi kogukonna abistamise aluseks ning selle kohaselt tuleb igal aastal nõukogule ja Euroopa Parlamendile aru anda.

2. ABI KAVANDAMINE

2006. aastast kuni 2021. aasta lõpuni kavandati abimääruse raames tehtavateks toiminguteks 623 miljonit eurot. 2021. aasta tegevusprogrammi jaoks 2021. aasta detsembris võetud kohustuse summa oli 30,7 miljonit eurot[2]. Mitmeaastases finantsraamistikus on aastateks 2021–2027 esitatud programmi mitmeaastane perspektiiv, mille kohaselt toimub stabiilne iga-aastane rahastamine. Abiprogramm on aga erakorralist ja ajutist laadi ning selle eesmärk on valmistada ette ja vastavalt vajadusele hõlbustada liidu õigustiku täielikku kohaldamist Küprose Vabariigi nendel aladel, mis ei ole valitsuse tegeliku kontrolli all, pärast Küprose probleemi lahendamist ning nii abimäärus kui ka nõukogu määrus (EL, Euratom) 2020/2093[3], millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik, on võimaldanud programmi taasühendamise korral muuta.

3. RAKENDUSMEHHANISMID

Programmi rakendatakse Küprose Vabariigi valitsuse tegeliku kontrolli alt välja jäävatel Küprose Vabariigi aladel, kus liidu õigustiku kohaldamine on ühinemislepingu protokolli nr 10 kohaselt ajutiselt peatatud. Abi antakse eelarve otsese ja kaudse täitmise kaudu.

Komisjon tegutseb ainulaadsetes poliitilistes, õiguslikes ja diplomaatilistes tingimustes. Nimetatud abi andmine ei tähenda kõnealustel aladel ühegi muu ametiasutuse kui Küprose Vabariigi valitsuse tunnustamist. Selleks et rakendada programmi usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõtteid järgides, on vaja erikokkuleppeid. Tavaolukorras nähakse ELi rahastatavate abiprogrammide puhul abi kasutamise õigusraamistik ette abi saava riigi valitsusega sõlmitavate lepingutega. Küprose türgi kogukonnale abi andmiseks ei saa selliseid lepinguid sõlmida. Abi andmisega kaasneva riski juhtimine ja maandamine on osa komisjoni tööst ning võetavate meetmete hulka kuuluvad tõhus järelevalve lepingute üle, toetuse andmine abisaajatele, maksetingimuste läbivaatamine ja ettevaatlik suhtumine pangatagatiste

[1] Nõukogu 27. veebruari 2006. aasta määrus (EÜ) nr 389/2006, millega luuakse rahalise toetuse programm Küprose türgi kogukonna majandusarengu soodustamiseks ja millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2667/2000 Euroopa Ülesehitusameti kohta (ELT L 65, 7.3.2006, lk 5).

[2] Komisjoni 13. detsembri 2021. aasta rakendusotsus Küprose türgi kogukonna abistamiseks tegevusprogrammi vastuvõtmise kohta (C(2021) 8905).

[3] Nõukogu 17. detsembri 2020. aasta määrus (EL, Euratom) 2020/2093, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2021–2027 (ELT L 433I, 22.12.2020, lk 11).

kasutamisse. Märkimisväärne osa abist on toetustena antav abi, mille haldamine on ressursimahukas.

Abi mõju tagamiseks peab Küprose türgi kogukond olema täielikult kaasatud ettevalmistustesse, mis tehakse liidu õigustiku rakendamiseks pärast ühendamiskokkuleppe sõlmimist, võttes arvesse õigustiku kohaldamise peatamise tühistamist vastavalt protokollile nr 10.

Programmi meeskond tegutseb ELi programmi tugibüroo kaudu Nikosias aladel, mis ei ole valitsuse tegeliku kontrolli all. Ka komisjoni esindus Küprosel korraldab kohtumisi, seminare ja pressikonverentse ning suhtleb Küprose avalikkusega tervel saarel (sealhulgas abiprogrammi teemadel). Peale selle rakendab abiprogrammi alusel rahastatav ELi infopunkt mitmesuguseid teavitus- ja nähtavusmeetmeid, pakkudes teavet ELi poliitika, prioriteetide ja meetmete kohta Küprose türgi kogukonna toetamisel ning edendades Euroopa kultuuri.

4. PROGRAMMI RAKENDAMINE ARUANDEPERIOODIL

4.1. Üldine ülevaade

Komisjon jätkab abimääruse rakendamist üldeesmärgiga toetada taasühendamist. Küprose probleemi lahendava tervikliku kokkuleppe sõlmimise korral otsustab nõukogu komisjoni ettepaneku alusel ühehäälselt, millised muudatused tuleb kõnealuses määruses teha.

2021. aastal jätkati mitut edukalt käivitunud ja õnnestunud projekti, nagu ELi stipendiumid ning usaldust suurendavad meetmed kultuuripärandi tehnilise komitee ja teadmata kadunud isikute otsimisega tegeleva komitee toetamiseks. Jätkus kaht kogukonda hõlmavate tehniliste komiteede algatuste rahastamine spetsiaalsest rahastamisvahendist.

Toetustena antav abi oli jätkuvalt programmi oluline osa. Kokkuleppeks valmistuvatele olulistele majandussektoritele anti suuremat abi projektide kaudu, mis olid suunatud erasektorile, maapiirkondadele ja inimressursside arendamisele. Jätkati tööd loomahaiguste likvideerimise ja toiduohutuse olukorra märkimisväärse parandamise nimel.

2021. aasta aprillis võttis komisjon vastu kaks õigusakti: määrus (EL) 2021/591, millega registreeritakse kaitstud päritolunimetuste ja kaitstud geograafiliste tähiste registris nimetus (Halloumi/Hellim (KPN)), ja otsus (EL) 2021/586, millega lubatakse Halloumi/Hellimiga kauplemist üle eraldusjoone pärast seda, kui Küprose türgi kogukonna tootjad on viinud oma tootmisstandardid kooskõlla ELi loomatervise- ja toiduohutusstandarditega. Alates 2021. aasta 1. oktoobrist tohib lasta nimetuse „Halloumi/Hellim“ all ELi turule ainult Küprosel traditsioonilise retsepti järgi valmistatud tooteid. Järgnevalt algatati mitu toetavat meedet, et aidata rakendada Halloumi/Hellimi juustu (KPN) käsitlevat õigusaktide paketti Küprose türgi kogukonnas.

Abisaajate suutlikkuses rakendada pärast tervikliku kokkuleppe saavutamist tõhusalt liidu õigustikku esineb endiselt suuri lünki. Sellegipoolest on Küprose türgi kogukond jätkanud mitmes valdkonnas märkimisväärsete edusammude tegemist ja hakanud probleeme paremini mõistma.

Üks lahendamata probleem on Famagusta kanalisatsioonivõrgu ehitamine, millega seotud lepingu komisjon lõpetas 2013. aasta detsembris. Vaidlus endise töövõtjaga on

jõudnud vahekohtusse ja menetlus on veel pooleli. Vahepeal on sõlmitud asjaomaste remonditööde teostamise leping ja töödega on alustatud.

Abiprogrammi rakendamist takistas COVID-19 pandeemia. Komisjon kandis jätkuvalt hoolt selle eest, et programmitegevusel on valitsevast olukorrast hoolimata tulemused, kehtestades leevendusmeetmed eesmärgiga tagada projektide takistamatu jätkumine. Hädaabipaketiga tagati kõige hädavajalikumad meditsiinitarbed, majanduslik toetus mikroettevõtjatele ja VKEdele ning eksperdinõu Küprose türgi kogukonnale.

Aasta lõpus oli abiprogrammi raames täitmisel 191 lepingut.

4.2. Edusammud eesmärkide kaupa

Abiprogrammi üldine eesmärk on aidata Küprose türgi kogukonna majandusarengu soodustamise kaudu kaasa Küprose taasühendamisele, pöörates erilist tähelepanu saare majanduslikule integratsioonile, tihedamate sidemete loomisele nii kahe kogukonna vahel kui ka Euroopa Liiduga ning liidu õigustiku ülevõtmiseks valmistumisele.

Alljärgnevalt on abimääruse eesmärkide kaupa kirjeldatud 2021. aastal võetud meetmeid.

4.2.1. Eesmärk nr 1: taristu arendamine ja ümberkorraldamine

ÜRO Arenguprogrammi (UNDP) raames jätkati kohaliku taristu rahastamisvahendi rakendamist komisjoni poolt liidu nimel sõlmitud kehtivate rahalist toetust käsitlevate lepingute kaudu, mille maht oli 23,4 miljonit eurot. Rahastamisvahendi kaudu toetatakse asjakohaste kohalike taristuinvesteeringute ettevalmistamist ja tegemist. Lisaks kohaliku taristu rahastamisvahendist toetatud 13 olulisele projektile viidi 2021. aastal lõpule optimeeritud kolmas taotlusvoor kohalikele kogukondadele, mille tulemusel lisandus neli projekti rahastamiseks kohaliku taristu rahastamisvahendist. 2021. aastal alustati Kormakitise koostöökeskuse ehitustöid ning sõlmiti Morphou reoveepuhastusjaama laienduse projekteerimise ja ehitamise leping.

Veesektoris viidi 2021. aasta novembris lõpule Nikosia uue kanalisatsioonimagistraali ehitamine. Projekti raames ehitati 13 km pikkune kanalisatsioonitorustik, et juhtida Nikosia piirkonna reovesi kahe kogukonna ühisesse Nikosia reoveepuhastusjaama, mis valmis ELi rahastatud projekti raames 2013. aastal. Projektiga vähendatakse põhjavee saastumist ja kaitstakse ühiseid veevarusid kogu saarel.

Famagusta kanalisatsioonivõrgustiku remonditööd algasid 2021. aasta juulis, mil tingimused lepingu tegelikuks elluviimiseks olid sobilikud.

Prügila laiendamist ja degaseerimisrajatise ehitamist käsitlevat kaht muudetud ehitustööde lepingut, mille raames investeeritakse tahkete jäätmete käitlemisse nüüd üle 4,5 miljoni euro, täideti edukalt, hoolimata COVID-19 pandeemiast. Tehtud muudatused võimaldasid toota taastuvatest energiaallikatest (prügilagaasi kogumine, käitlemine ja põletamine) kuni 0,8 MW elektrienergiat. Toodetavat elektrienergiat kasutatakse prügila reovee (nõrgvee) säästlikuks käitlemiseks äsja kasutusele võetud käitlusrajatises.

Kahjuks ei suutnud abisaaja prügilat, sealhulgas nõrgvee käitlusjaama algselt kavandatud viisil kasutada. Kuigi nõrgvee käitlusjaam võeti 2021. aastal kasutusele, suleti see järgnevalt ja seda ei kasutatud rohkem kui kümne kuu vältel. See tõi

paratamatult kaasa investeeringu väärtuse märkimisväärse vähenemise. Komisjon teeb lakkamatult tööd olukorra parandamise ja rajatise toimimise taastamise nimel.

Suutlikkuse arendamise teenuslepinguga võeti kohalike kogukondade jäätmekäitluses kasutusele ringmajanduse põhimõtted. Algas töö esimese kasumit mittetaotleva tootjavastutusorganisatsiooni asutamiseks, kes hakkab tegelema pakendijäätmete ringlussevõtuga. See protsess on nüüd lõppjärgus. Selle algatuse osana katsetasid kohalikud põllumajandustootjad edukalt Nikosia reoveepuhastusjaamast pärit reoveesette kasutamist ja hakkasid seda kasutama.

Kooskõlas ELi rahastatava sidusa tahkete jäätmete käitlemise kavaga on lõppjärgus toetuse andmine, millega aidatakse kaheksal kohalikul kogukonnal täiustada oma jäätmekäitlustaristut.

Õhukvaliteedi seirevõrgustiku renoveerimisega ning vee- ja kütusekvaliteedi referentlaboratooriumi rajamisega tugevdati kohalikku tehnilist suutlikkust jälgida keskkonna kvaliteeti. Kogu 2021. aasta jooksul täielikult toiminud õhukvaliteedi seirevõrgustiku kaudu edastatakse praegu näite suurema arvu saasteainete kohta rohkemates asukohtades.

4.2.2. Eesmärk nr 2: sotsiaalse ja majandusliku arengu edendamine

Abiprogrammi raames rahuldati kõige pakilisemaid tervishoiusektoris kindlaks tehtud vajadusi COVID-19 pandeemiaga võitlemiseks ja nähti majanduse jaoks ette 11 miljoni euro suurune hädaabipakett pandeemia sotsiaal-majandusliku mõju leevendamiseks.

Peamine vahend pandeemia kahjuliku majandusmõju vastu võitlemiseks oli uuendusliku ettevõtluse ja dialoogi projekt, mida viiakse ellu koostöös Põhja-Iirimaa ülemerekoostöö ühinguga (NI-CO). Kokku 7,2 miljonit eurot eraldati töökohtade loomise ja kaitsmise toetuskavale, mille raames antakse maksimaalselt 60 000 euro ulatuses rahalisi vahendeid 86 edukale mikro- ja väikeettevõtjale.

Maaelu arengu valdkonnas laiendati põllumajandusettevõtete nõustamisteenustega seotud tehnilise abi projekti, mis lõpeb 2024. aasta jaanuaris. Selle eesmärk on aidata Küprose türgi kogukonna põllumajandustootjatel rakendada põllumajandusettevõtete nõustamise strateegiat, pakkudes muu hulgas nõuandeid, koolitust ja suutlikkuse suurendamist kohalikele nõustajatele.

Halloumi/Hellimi (KPN) juustu käsitleva paketi rakendamise toetamiseks sõlmiti 2021. aastal 3,1 miljoni euro väärtuses leping olulise sekkumise kohta toiduohutuse ja kriisiks valmisoleku valdkonnas. Tehnilise abi projekti eesmärk on kiirendada ELi normidega kooskõlas olevate toiduhügieeni- ja toiduohutusstandardite rakendamist Küprose türgi kogukonnas ning parandada valmisolekut võimalikeks loomahaiguste põhjustatud kriisideks.

Peale selle viidi tehnilise abi projekti raames, mille eesmärk on suurendada veterinaararstide suutlikkust ennetada, tõrjuda ja likvideerida loomahaigusi, lõpule teine ulatuslik loomadelt proovide võtmine ja loomade kontrollimine prioriteetsete haiguste (brutselloos ja tuberkuloos) suhtes. Komisjon pakkus loomadelt proovide võtmiseks ja loomade kontrollimiseks laborikatseid, veterinaarkaupu ja teenuseid. Nakatunud loomade avastamiseks ja nende põllumajandusettevõtetest eemaldamiseks võeti proove enam kui 6 100 karjast ja enam kui 427 000 loomalt (veised, lambad ja kitsed). Selle tulemusel on brutselloosi levimus Küprose türgi kogukonnas vähenemas.

Samuti tehti ELi toetuse abil edasisi edusamme eraveterinaararstide kaasamisel loomadelt proovide võtmisse ja loomade kontrollimisse. Peale selle toimetati kohale peaaegu 500 000 euro väärtuses laboriseadmeid, et aidata suurendada toidu- ja terviselaborites toimuva kontrollimise ulatust ja usaldusväärsust.

Haridussektoris aitas õpetamise ja õppimise parandamist käsitlev tehnilise abi projekt viia Küprose türgi kogukonnas läbi pideva kutsealase arengu olukorra analüüsi ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamise analüüsi. Komisjon taotleb jätkuvalt oma pikaajalist eesmärki viia Küprose türgi kogukonna laste haridus kooskõlla rahvusvahelise tavaga.

1,1 miljoni euro suurune algkoolide teaduslaboritega varustamise projekt on lõpule viidud. Mööblit ja seadmeid tarniti ja paigaldati 48 algkooli. Abisaajale tarniti ka mobiilne labor – erivarustusega buss. Algkooliõpetajatele, kes hakkavad laborites tunde andma, korraldati mitu praktilist koolitust. Samal ajal käivitati kaasnev meede, et anda juhiseid laborite tõhusa kasutamise ja jätkusuutlikkuse kohta. Jätkusid ettevalmistused laborite loomiseks keskkoolides.

Ehkki COVID-19 pandeemia seda mõnevõrra häiris, jätkus valitud kutseharidusvaldkondades kutsehariduse ja -õppe kavade väljatöötamise projekt, mille eesmärk on suurendada noorte tööalast konkurentsivõimet. Abisaajad väljendasid korduvalt oma rahulolu projektitegevusega ja palusid projekti veel kahe aasta võrra pikendada.

Maailmapanga juhitava majandusseire programmi raames jätkati süvaanalüüside tegemist, tehnilise abi andmist ja parandussoovituste esitamist. Programmis keskenduti makromajanduslikule analüüsile ja kestlikule arengule, ärikeskkonnale ja taasühendamise kaubandusmõjule, tööalasele konkurentsivõimele ja oskustele, pöörates erilist tähelepanu naiste majandusliku võimu suurendamisele, ning põllumajandustootmise konkreetsete aspektide süvaanalüüsile.

Statistika valdkonnas allkirjastati 2021. aastal kaks lepingut IT-taristu ja tehnilise abi pakkumiseks eesmärgiga parandada haldusandmete allikate tegevuspidevust ja haldamist. Neid projekte täiendab sihtotstarbeline abi, mida antakse komisjoni tehnilise abi ja teabevahetuse (TAIEX) rahastamisvahendi ja Maailmapanga kaudu. Projektid on osa ELi laiemast strateegiast parandada statistika koostamist Küprose türgi kogukonnas.

4.2.3. Eesmärk nr 3: leppimisele kaasaaitamine, usaldust suurendavad meetmed ja kodanikuühiskonna toetamine

Teadmata kadunud isikute otsimisega tegelev komitee, mida toetatakse ÜRO Arenguprogrammiga sõlmitud rahalist toetust käsitleva lepingu kaudu, jätkas oma väli- ja laboritööd. 2021. aasta lõpuks oli komitee välja kaevanud kokku 2 002 teadmata kadunud isikust 1 184 säilmed. Neist 1 023 tuvastati geneetiliselt ja anti üle peredele. Pandeemia ja väga kuum ilm aeglustasid 2021. aastal väljakaevamistöid märkimisväärselt, mille tulemusel komitee liikmed jätkasid ettenägematute sündmuste tarbeks välja töötatud uue erandolukorra väljakaevamisstrateegia rakendamist.

2021. aasta detsembris allkirjastati uus 2,6 miljoni euro suurust rahalist toetust käsitlev leping, et rahastada teadmata kadunud isikute otsimisega tegeleva komitee tegevust 2022. aastal. Aastatel 2006–2021 oli ELi toetus kokku üle 30 miljoni euro, mis moodustab 75 % komiteele sel perioodil eraldatud kogurahastusest.

Kultuuripärandi kaitse kaht kogukonda hõlmava kultuuripärandi tehnilise komitee kaudu jäi abiprogrammist toetatavate leppimise ja usalduse suurendamise meetmete oluliseks osaks – 2021. aastal viidi lõpule 18 projekti. Kultuuripärandi programmi jaoks on kokku antud ligikaudu 22 miljonit eurot ELi rahalisi vahendeid. Need võimaldasid säilitada, struktuurselt toetada, füüsiliselt kaitsta või restaureerida enam kui 107 kultuuripärandiobjekti kogu saarel.

Rahastamisvahend, millest toetatakse kaht kogukonda hõlmavaid tehnilisi komiteesid, jätkas kahe kogukonna lähendamist ja Küprose elanike igapäevaprobleemide lahendamist. Hoolimata pandeemiast viisid kultuuri-, keskkonna-, haridus- ja tervisekomiteed ellu rea sihipäraseid meetmeid.

Pärast kaht kogukonda hõlmava stipendiumide katseprojekti edukat rakendamist United World College'i poolt võimaldas uus kokkulepe kümnel Küprose türgi kogukonnast pärit üliõpilasel ja kümnel Küprose kreeka üliõpilasel alustada 2021. aastal eri riikides rahvusvahelist bakalaureuseõpet. United World College'i võetud meetmed hõlmavad ka kogukondadeülest noorte kaasamise alast tegevust ja lühikursusi, mille eesmärk on anda noortele mõjuvõim teha oma ühiskonnas positiivseid muudatusi.

2021. aastal jätkus kodanikuühiskonna toetamine. Kodanikuühiskonna organisatsioonidele tehnilist abi andev üksus Civic Space jätkas kodanikuühiskonna organisatsioonide suutlikkuse suurendamist, kodanikuühiskonna arengut soodustava keskkonna loomist ning Küprose kreeka ja teiste ELi kodanikuühiskonna organisatsioonide vaheliste võrgustike loomise ja muu ühistegevuse soodustamist. Civic Space'i kodanikuaktiivsuse element „Grow Civic" on läbi vaadatud ning selle kaudu toetatakse kodanikuühiskonna organisatsioonide ja aktivistide õigustepõhist tegevust.

Programmi „Küprose aktiivne kodanikuühiskond" seitsmenda taotlusvooru raames anti 11 uut toetust, peamiselt väiksematele rohujuuretasandi kodanikuühiskonna organisatsioonidele. 2021. aastal viidi edukalt lõpule suurem osa eelmise taotlusvooru ja inimkaubandusevastase võitlusega seotud taotlusvooru projekte. Ülejäänud projektide rakendamine on lõppstaadiumis. Toetusesaajad, kes esitasid taotluse koos mõlemat kogukonda esindavate partneritega, jätkasid koostööd asjaomaste Küprose kreeka organisatsioonidega.

2021. aasta oktoobris hakkas inimõiguste platvormi ühendus rakendama oma otsetoetust, mida EL rahastab. Platvorm jälgib inimkaubandusevastast võitlust, pagulaste õigusi, LGBTI+inimeste õigusi, asjaomaste sidusrühmade osalemist, kinnipidamistingimusi ja kaitset piinamise eest ning esitab nende valdkondade kohta andmeid. Samuti toetab platvorm ohvreid ja tugevdab kodanikuühiskonna suutlikkust üldistes õigustega seotud küsimustes.

Kohalike kogukondade toetuskava osana ehitati Nikosiasse varjupaik koduvägivalla ohvrite majutamiseks. Projekt aitas kaasa ka teadlikkuse suurendamisele ja toetusmenetluste ühtlustamisele Küprose türgi kogukonnas.

4.2.4. Eesmärk nr 4: Küprose türgi kogukonna lähendamine ELile

Alates õppeaastast 2014/2015 on ELi stipendiumiprogrammi haldamine delegeeritud Briti Nõukogule. Viimase taotlusvooru eelarvest sai 2021./2022. õppeaastaks rahastada 136 stipendiumi. Stipendiumidega toetatakse üliõpilasi esimesel kõrgkooliaastal, kõrghariduse teise astme üliõpilaste magistri- või doktoriõpet ning teadustöötajaid ja spetsialiste keele- ja kutseoskuste täiendamisel ELi liikmesriikides.

Alates 2007. aastast on antud ligikaudu 2 000 stipendiumit, millega on võimaldatud õppida 23s ELi sihtriigis enam kui 100 ELi õppeasutuses, sealhulgas rohkem kui 100 ülikoolis, pakkudes koolitust enam kui 20 erialal. 2022. aastast asendab Briti Nõukogu rakenduspartnerina Goethe Instituut. Euroopa Kolledžiga sõlmiti kokkulepe kuni kolme Küprose türgi kogukonna esindaja stipendiumi kohta, tingimusel et nad täidavad vastuvõtukriteeriumid.

ELi infopunkt, mida haldab ELi programmi tugibüroo koos komisjoni esindusega Küprosel, saavutas 2021. aastal ELi suure nähtavuse tänu oma tegevusele nii veebis kui ka mujal. Kajastati enam kui 20 ELiga seotud teemat, sealhulgas sooline võrdõiguslikkus, sooline vägivald, LGBTI+inimeste õigused, puudega inimeste õigused, desinformatsioon ning töötervishoid ja tööohutus. Euroopa rohelist kokkulepet edendati veebiseminaride kaudu, mis käsitlesid energiat, energiatõhusust, tulekahjude ennetamist, nullsaastet, jäätmekäitlust ja pakendijäätmeid.

ELi infopunkt korraldas 32 üritust, sealhulgas ulatusliku Euroopa päeva kampaania ja 79 korduvat üritust, teiste seas mitu veebipõhist kontserti, uute Euroopa keelte tutvustuse ja kunstiseminarid. Nendel üritustel oli üle 15 000 osaleja. Käivitati ja viidi ellu ulatuslik teavituskampaania „Tervislik eluviis kõikidele“. Samuti anti välja 12 uudiskirja ja üheksa infograafikut/väljaannet, jagati 471 teabetoodet ning kohalikus meedias ilmus 289 uudisteartiklit ja 11 teleklippi.

Meetmete populaarsust kinnitab ka Facebooki lehe „Abbilgi“ külastatavus (2021. aastal üle 2 000 uue jälgija, mis teeb jälgijate koguarvuks alates lehe avamisest 22 812 inimest).

4.2.5. Eesmärgid nr 5 ja 6: Küprose türgi kogukonna ettevalmistamine liidu õigustiku ülevõtmiseks ja rakendamiseks

Abimääruse 5. ja 6. eesmärgi elluviimiseks kasutatakse komisjoni tehnilise abi ja teabevahetuse (TAIEX) rahastamisvahendit, aidates nii valmistada Küprose türgi kogukonda ette liidu õigustiku rakendamiseks, kui lõpeb selle kohaldamise peatamine ehk kui jõustub Küprose probleemi lahendav terviklik kokkulepe.

2021. aastal jätkus abi andmine liidu õigustiku 12 põhivaldkonnas. TAIEXist antavat toetust kohandati edukalt tegevuse toimumisega veebis ja huvi kasvas peaaegu kõikides sektorites. Kokku korraldati 2021. aastal 147 üritust, mis on järsk kasv võrreldes 49 üritusega 2020. aastal. Lisaks TAIEXi tavapärasele tegevusele tehti tööd kõikide TAIEXi toetusel koostatud õigusaktide andmebaasi väljatöötamise ning Küprose türgi kogukonnas kirjaliku ja suulise tõlke kvaliteedi parandamise nimel.

TAIEXi tervishoiueksperdid pakkusid pidevat abi COVID-19-le reageerimise raames. Toetuse andmisel keskenduti avastamis- ja leevendusmeetmetele, peamiselt rahvatervisemeetmetele, tõhusale testimisstrateegiale ja vaktsineerimiskavadele. Samuti aitasid eksperdid suurendada laborite suutlikkust ja luua Küprose türgi kogukonnas ravimiohutuse järelevalve teavitusvõrgustikku.

TAIEXi raames jätkati eraldusjooneülese kaubavahetuse toetamist (määrus (EÜ) nr 866/2004). Komisjoni volitatud sõltumatud eksperdid hakkasid 2021. aastal taas korrapäraselt kontrollima kartuleid, mett ja värsket kala.

4.3. Rahastamine (lepingud ja maksed)

4.3.1. Lepingud

2021. aastal võttis komisjon juriidilisi kohustusi 30 miljoni euro ulatuses. Võttes arvesse inim- ja rahaliste ressursside piiratust, puudulikku valmisolekut liidu õigustiku tulevaseks kasutuselevõtuks ja projektide kestlikkust, tähendab see, et mahajäämus lepingute sõlmimisel on likvideeritud.

4.3.2. Maksed

2021. aastal maksti välja kokku 38 miljonit eurot (2020. aastal 41 miljonit eurot).

4.4. Järelevalve

Komisjon vastutab otseselt enamiku projektide rakendamise eest (otsene eelarve täitmine). Komisjoni töötajate tehtava järelevalve tase on väga kõrge, hõlmates pidevat kontakti töövõtjatega, kohapealseid kontrolle, kohtumisi objektidel ja juhtkomiteede koosolekuid. Toetuste tugiüksus jätkas tehnilist abi pakkudes komisjoni abistamist toetuslepingute rakendamise järelevalves ja aitas toetusesaajatel kohaldada ELi õigusnorme toetuslepingute täitmise (sealhulgas allhangete) kohta.

Komisjon rakendab mitut lepingut ka kaudse eelarve täitmise raames. Rakendavad üksused, nagu ÜRO Arenguprogramm, Briti Nõukogu ja Põhja-Iirimaa ülemerekoostöö ühing (NI-CO), annavad komisjonile aru kooskõlas asjakohaste raamlepingutega. Komisjon on tihedalt kaasatud nende tegevuste igapäevasesse järelevalvesse.

4.5. Audit ja kontroll

Siseauditi talituse 2017. aastal korraldatud viimase auditi soovitused, mis käsitlesid riigihangete valdkonnas rakendatavat sisekontrolli korda, on täielikult ellu viidud.

4.6. Hindamine

Tulemustele orienteeritud järelevalve projekti raames jätkati valitud meetmete läbivaatamist ja viidi läbi kavandatud koolitused, et suurendada asjaomaste sidusrühmade sisekontrollialast suutlikkust. Kõnealuse järelevalve ekspertidelt saadud soovitusi asjakohasuse, tõhususe, tulemuslikkuse ja kestlikkuse kohta võetakse arvesse nii läbivaadatud meetmetes kui ka mujal.

2021. aastal viidi lõpule abiprogrammi vahehindamine. Selle eesmärk oli anda üldine sõltumatu hinnang ja koguda tõendeid abimääruses aastateks 2013–2018 seatud eesmärkide saavutamisel tehtud edusammude kohta. Lõpparuandes järeldati, et abiprogramm on äärmiselt asjakohane ja Küprose türgi kogukonna ebatavalisi asjaolusid arvesse võttes suhteliselt edukas algatus, millele EL annab suurt lisaväärtust.

4.7. Teavitamine, tutvustamine ja nähtavus

2021. aastal viidi ellu kokku 394 nähtavusele ja teavitamisele suunatud meedet – peamiselt veebis COVID-19ga seotud piirangute tõttu. Tehti ettevalmistusi voldikute koostamiseks, mis käsitlevad ELi toetust COVID-19-le reageerimisel ja erasektori arendamist.

4.8. Konsultatsioonid Küprose Vabariigi valitsusega

Küprose Vabariigi valitsuse esindajatega toimusid nii näost-näkku kui ka veebipõhised kohtumised. Komisjon tugineb omandiõiguse kontrollimisel ja kahe kogukonna tehniliste komiteede töö hõlbustamisel jätkuvalt koostööle valitsusega. Komisjon kohtub korrapäraselt alalise esindusega.

5. KOKKUVÕTE

Komisjon jätkab abimääruse alusel abi andmist, et hõlbustada Küprose taasühinemist, soodustades vastavalt määruse kuuele eesmärgile tehtava tööga Küprose türgi kogukonna majandusarengut. 2021. aastal keskenduti abi andmisel jätkuvalt valdkondadele, mis on liidu õigustiku nõuetele vastavuse saavutamise seisukohalt eriti problemaatilised.

Tulevaste programmide koostamisel võetakse pidevalt arvesse varasemat abi ja projektide küpsust. Jätkuvalt püütakse saavutada suuremat mõju prioriteetsetes valdkondades, kasutades vähem, kuid ulatuslikumaid meetmeid.

Komisjon on valmis eraldama vahendeid (sealhulgas abiprogrammi raames), et vajaduse korral toetada ÜRO egiidi all ühendamiskokkuleppe üle toimuvaid läbirääkimisi.